

Ettepanek: Euroopa Horisont (COM (2025) 543, 544)

Otsuse ettepanek koordinatsioonikogule

Kujundada seisukoht

Kaasvastutaja sisendi tähtpäev: **5.09.2025**

KOKi esitamise tähtpäev: **26.11.2025**

VV esitamise tähtpäev: **4.12.2025**

Subsidiaarsuse tähtpäev: -

Seisukoha valitsusse toomise alus ja põhjendus

- Algatuse reguleerimisala nõuab vastavalt Eesti Vabariigi põhiseadusele seaduse või Riigikogu otsuse vastuvõtmist, muutmist või kehtetuks tunnistamist (RKKTS § 152¹ lg 1 p 1);
- Algatuse vastuvõtmisega kaasneks oluline majanduslik või sotsiaalne mõju (RKKTS § 152¹ lg 1 p 2).

Vastutav ministeerium: Haridus- ja Teadusministeerium

Kaasvastutajad: Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, Rahandusministeerium, Justiits- ja Digiministeerium, Regionaal- ja Põllumajandusministeerium, Kliimaministeerium, Siseministeerium, Kaitseministeerium, Kultuuriministeerium, Sotsiaalministeerium, Välisministeerium

Sisukokkuvõte

Euroopa Komisjon avaldas 16.07.2025 määruse eelnõu (COM (2025) 543) uue teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogrammi "**Euroopa horisont**" kohta aastateks 2028-2034, sätestades programmi eesmärgid, osalemise tingimused, eelarve ja rahastusreeglid. Täpsemad programmi rakendamise tingimused on esitatud nõukogu otsuse eelnõus.

Algatuse eesmärk on tõsta teaduse ja oskuste kõrget taset ning teadlaskarjääri atraktiivsust Euroopa haridusruumis, suurendada EL ja rahvusvahelist teaduskoostööd, joondada EL-i, riiklikud ja regionaalsed prioriteedid EL-ülesesse innovatsiooni ökosüsteemi, vähendada riikide ja regioonide innovatsioonivõimekuse lõhet, parandada liidu kui terviku positsiooni maailmas, samuti koondada erasektori investeeringuid ja maandada investeerimisriske eriti süvatehnoloogia vallas ning innovatiivsetele

kasvuettevõtetele ning VKE-dele. Programmi kaudu panustatakse ühtlasi EL ühisesse eesmärki saavutada era- ja avaliku sektori rahastus teadusesse ja innovatsiooni vähemalt 3% tasemel SKT-st.

Uue raamprogrammi rakendamist nähakse tugevas puutumuses ja sünergias Euroopa konkurentsivõime fondi määrusega. Samuti on senisest suurem fookus kaitsevaldkonnal ja kahese kasutusega tehnoloogiate toetamisel. Oluline on ka bürokraatia vähendamise element ja lihtsustamine programmi reeglites ning soolise võrdõiguslikkuse põhimõtete läbiv järgimine.

Uue raamprogrammi eelarve on eelnõu kohaselt **175 miljardit** eurot (võrdluseks praeguse programmi eelarve on 95 miljardit).

Eesmärgid

Määruse eelnõu kohaselt jagunevad uue raamprogrammi tegevused **nelja samba** vahel:

I sammas: tiptasemel teadus, mille eelarve on **44 miljardit** eurot ning mille all on **Euroopa Teadusnõukogu (ERC)**, **Marie Skłodowska-Curie meetmed (MSCA)** ning Euroopa Ühisuuringute Keskuse (**JRC**) tegevused. Eesmärk on tugevdada ELi teadusbaasi, meelitada ligi tippteadlasi, edendada tippteadust Euroopas

II sammas: konkurentsivõime ja ühiskondlikud väljakutsed – eelarve **75,9 miljardit**, samba ülesehitus järgib Euroopa konkurentsivõime fondi nelja poliitikaakna struktuuri (**puhtad tehnoloogiad; tervis, biotehnoloogia, põllumajandus; digi; kaitse ja kriisivalmidus**), tagades sidusa toetuse investeringute koguahelas. Teiseks toetatakse selle samba alt ühiskondlikele väljakutsetele lahenduste leidmist (**EL missioonid, Bauhaus**).

III sammas: innovatsioon – eelarve **38,8 miljardit**, millest toetatakse innovatsiooni Euroopas, keskendudes uute toodete, teenuste ja ärimudelite arendamisele. Selle samba all on **Euroopa Innovatsiooninõukogu (EIC)**, mida laiendatakse, nt tuuakse sisse „**ARPA**” **elemente**, kus kõrge riskiga projekte rahastatakse etappide kaupa, samuti keskendutakse kaitse- ja kaheotstarbeliste iduettevõtete toetamisele („**DARPA**” lähenemine). Olemasolev süvatehnoloogia ettevõtete rahastus **Scaleup Europe Fundi** kaudu viiakse üle ECFi alla. Soovitakse toetada transformatiivseid ja suuremahulisi “moonhot” projekte era- ja avaliku sektori kaasrahastusel, konkurentsivõime fondi toel (nt puhas lennundus, kvantitehnoloogia, tuuma, kosmos). Koostöö II ja III samba vahel on olulise tähtsusega, et tugevdada idufirmade nõudluspoolsid sidudes neid Euroopa suurte ettevõtetega ning edendades innovaatilisi riigihankeid nii ELi kui riiklikul tasandil.

IV samm: Euroopa teadusruum (ERA) – eelarve 16,3 miljardit, hõlmab poliitikakujundamise, teadus- ja tehnoloogia taristu (esmakordselt ka kapitalikulude) ja osaluse laiendamise (nn Widening) toetamist.

Partnerlused jäävad endiselt programmi põhivahendiks, kuid neid lihtsustatakse oluliselt, nii tegevuste kui organisatsioonilise poole pealt.

Euroopa Komisjon avaldas koos Euroopa Horisondi raamprogrammi eelnõuga **nõukogu otsuse eelnõu**, millega sätestatakse detailsemad reeglid raamprogrammi ja Euroopa konkurentsivõime fondi teadusarenduse ja innovatsiooni osade rakendamiseks. Eelnõu õiguslik alus on ELTL artikkel 182 lõige 4, mis seab kohustuse nõukogul vastu võtta spetsiifiline programm, mille kaudu rakendada raamprogrammi ning kus sätestatakse detailsemad rakendamise reeglid, kestvus ja vajalikud vahendid. Raamprogrammi rakendamiseks võtab komisjon rakendusaktiga vastu **eraldi tööprogrammid ERC, EIC, MSCA ja JRC jaoks**, milles pannakse paika täpsemad tegevused ja nendeks vajalikud vahendid, abikõlblikkuse tingimused, toetuste kriteeriumid, kaasfinantseerimise määrad. Ülejäänud raamprogrammi osi rakendatakse konkurentsivõime fondi määruse alusel vastu võetavate tööprogrammide kaudu.

Kas EL algatus reguleerib karistusi või haldustrahve? Ei

Kas nähakse ette uue asutuse loomine (järelevalvelised või muud asutused)? Ei

Kas lahenduse rakendamine vajab IT-arendusi? Ei

Mõju ja sihtrühm

Algatus mõjutab laiemalt kõigi valdkondade teadusarendustegevust. Spetsiifilisem mõju on idu- ja kasvuettevõtetele, VKE-dele, teadusmahukatele ettevõtetele, ülikoolidele, teadusasutustele, samuti kodanikuühiskonna organisatsioonidele, investeerimissektorile.

Kaasamine

Kaasata kõik asjassepuutuvad partnerid ja huvirühmad, sealhulgas ülikoolid, teadusasutused, Kaubandus-Tööstuskoda.